

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

MICHAELA KOUŘILOVÁ

III. ročník – kombinované studium

Studijní obor: Pedagogika – veřejná správa

Děti a moderní komunikační prostředky

Bakalářská práce

Vedoucí práce: RNDr. Evžen Růžička, CSc.

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedenou literaturu a prameny.

V Prostějově dne 16. března 2011

.....

podpis

Mé poděkování patří zejména RNDr. Evženu Růžičkovi, CSc., který byl mým vedoucím bakalářské práce, za jeho metodickou pomoc při zpracování podnětných nápadů a návrhů, po dobu získávání materiálů a sepisování bakalářské práce.

Dále děkuji učitelům a žákům základní školy, na které jsem prováděla výzkum pro svou práci.

Obsah

ÚVOD	5
TEORETICKÁ ČÁST	6
1 MÉDIA	7
1.1 <i>Masová média</i>	7
1.2 <i>Vliv médií</i>	8
1.3 <i>Význam masových médií</i>	9
2 KOMUNIKACE.....	11
2.1 <i>Masová komunikace</i>	11
2.2 <i>Komunikační proces</i>	12
2.3 <i>Prostředky masové komunikace</i>	12
3 MODERNÍ KOMUNIKAČNÍ PROSTŘEDKY.....	13
3.1 DĚTI A INTERNET	13
3.1.1 Facebook	15
3.1.2 Instant messenger.....	16
3.1.3 E-mail.....	17
3.1.4 Web	18
3.2 <i>Mobilní telefony</i>	19
PRAKTICKÁ ČÁST	22
4 VÝZKUM.....	23
4.1 <i>Charakteristika dotazníku</i>	23
4.2 <i>Vyhodnocení dotazníku</i>	24
4.3 <i>Dotazník</i>	39
ZÁVĚR	42
SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ	43
ANOTACE	45

Úvod

Nazveme-li 18. století stoletím „Velké francouzské buržoazní revoluce“ a 19. století stoletím „Průmyslové revoluce“, pak 20. století přineslo do našich životů naprostou revoluci v oblasti „přenosu informací“. Na konci 20. století bylo již běžně možné komunikovat po celém světě v jednom reálném čase, ať už prostřednictvím mobilních telefonů, internetu nebo dalších systémů. Rubem pokroku se staly obrovské možnosti ve sdílení a výměně každodenních informací v civilizovaném světě, bohužel však jeho lícem pokroku je narušení soukromí a svobody jednotlivce a obzvláště u dětí, které u většiny případů zatím nedokáží rozpoznat fikci od reality a mnohdy se tak vystavují vysokému riziku nebezpečí prostřednictvím mediálního tlaku, který dokonce i ohrožuje jejich životy. Současná generace dětí tráví mnohem více svého volného času u televize a počítače.

S nadšením vyprávějí o zhlédnutí akčních filmů, hororů nebo sci-fi, které pak do značné míry jsou návodem pro jejich reakce a chování.

Ve své bakalářské práci se snažím objasnit vztah dnešních dětí ke komunikačním prostředkům, které je každodenně obklopují a doporučit na závěr několik rad, které by je mohly vést k jejich pozitivnímu využívání. Práci člením na část teoretickou a část praktickou. Teoretickou část jsem rozdělila do tří hlavních kapitol: v první se věnuji problematice „médií“, ve druhé „komunikací“ a třetí kapitolu věnuji problematice „moderních komunikačních prostředků“, v čem jsou pro děti velkým přínosem a v čem naopak nebezpečím.

V praktické části bakalářské práce jsem se dotazníkovým šetřením pokusila zjistit, kolik dětí má doma počítač připojený na internet, jak často počítač používají, na co nejčastěji používají internet, zda vlastní mobilní telefony, zda je ve vyučování nelegálně používají, zda někdy byly nuceny volat linku důvěry prostřednictvím těchto moderních komunikačních prostředků a podobně. Dotazník jsem předložila 134 žákům (chlapcům i dívkám) pátého až devátého ročníku základní školy. Získaná data od respondentů jsem graficky znázornila pro lepší přehlednost do tabulek a grafů.

Bakalářská práce bude využita pro potřebu školy, na které bylo realizováno dotazníkové šetření.

TEORETICKÁ ČÁST

1 MÉDIA

Pojem média rozhodně patří mezi nejpoužívanější pojmy současnosti. Sociologové, psychologové, novináři i politici o médiích mluví a píší často v nejrůznějších souvislostech a významech. Mají tím na mysli především tisk, rozhlas, televizi, popř. média založená na digitálním zpracování a přenosu dat, která nesou nejasné označení „nová“. Význam pojmu média je však širší. Ze slova „medium“ je zřetelně patrný jeho původ. Vychází z latiny a znamená prostředek, prostředníka, zprostředkující činitel – tedy to, co něco zprostředkovává, zajišťuje. (Jirák, Köpplová, 2003, s. 15)

1.1 Masová média

Noviny, časopisy, filmy, rozhlasové a televizní vysílání, internetové stránky, to vše je určeno k tomu, aby se šířilo z jednoho místa a mohlo být použito všemi, kdo na to narazí nebo si to vyhledají. To znamená, že příjemci či uživatelé novin, časopisů, vysílání a podobně nejsou konkrétní jedinci či skupina (jak je tomu v případě, kdy třeba napíšeme pohled z dovolené členům rodiny či kolegům v práci, popřípadě pošleme e-mail či sms), nýbrž anonymní, jen obecně definované množiny příjemců – jež si pro svou velikost a anonymitu vysloužili označení „masa“. Proto se pro tato média vžilo označení „masová média“. (Mičienka, Jirák, 2007, s. 17-18)

Je důležité znát přínosy, ale i rizika, která masová média dětem přináší. Při jejich správném využití je mohou děti používat jako určitou formu, která rozšiřuje jejich obzory a je do určité míry i pramenem pro jejich vzdělávání. Postoj dětí k médiím často vyplývá z nedostatku zkušeností. Jejich naivita bohužel přináší i řadu rizik a úskalí. Rodiče by měli své děti postupně nasměrovávat a ukazovat jim správnou cestu ke kvalitní přípravě na vzdělávání a poučit je o skrytých nástrahách, které na ně v těchto masových médiích čekají. Jako návod mohou použít naučné knihy nebo jen odborné časopisecké články o dětech současné generace, ve kterých naleznou rady a poučení o tom, jak své děti správně zaujmout.

O tom, zda masová média ovlivňují nebo vyvolávají sociální změnu, vypovídají tři teorie:

- a) Masovým médiím je přisuzována schopnost urychlit proces modernizace, ať již jako „mobilizační multiplikátor“ předávající nové zkušenosti a přinášející rozšiřování obzoru, psychickou mobilitu a zvyšující připravenost k inovacím.
- b) Masová média jsou považována za výsledek hospodářského vývoje a není jim v procesu modernizace přisuzován žádný další význam.
- c) Masová média nejsou považována za prostředek, který by přispíval ke vzdělávání nebo k modernizaci, ale jsou naopak považována za škodlivý element, protože nabízejí „špatné“ vzory a zvyšují úroveň hospodářských nároků na nereálně vysokou laťku. (Kunczik, 1995, s. 38)

Osobně se nejvíce přikláním k první teorii „procesu urychlování modernizace“, která je dnes již nezbytná pro celkové uplatnění se na trhu práce, záleží však na každém z nás, která alternativa je mu nejbližší.

1.2 Vliv médií

Vliv médií je nepochybně obrovským a neustále se zvyšuje s tím, jak média nabývají na dominanci. Při zjišťování konkrétních vlivů se ale odborníci musejí vyrovnávat s tím, že média vždy působí v nějakém dobovém, sociálním, kulturním a politickém kontextu a v nějaké momentální situaci. Izolovat jejich působení od vlivů ostatních je proto prakticky nemožné. Přesto nelze vliv médií v žádném případě podceňovat – působí přinejmenším stejně jako jiné sociální instituce (škola, rodina a podobně), a vzhledem ke svému prominentnímu postavení, téměř jistě daleko více. (Mičienka, Jiráček, 2007, s. 23)

Jaký vliv vlastně mají média na děti? Nemůžeme jim přeci zakázat, aby se zajímaly o své časopisy, aby si přestaly hrát své oblíbené virtuální hry, aby ignorovaly své oblíbené seriály, aby zapomněly na hudbu, kterou doposud rády poslouchaly. Děti by se tak staly v okruhu svých kamarádů, ale i spolužáků nežádoucími, ztratily by tak přehled o kulturním dění mezi teenagery, nemohly by se zúčastnit vášnivých debat o jejich vysněných idolech. Totálně by se přece v očích svých vrstevníků znemožnily. A to není cílem žádných rodičů. Rodiče by neměli

dětem do jisté míry podrážet jejich autoritu. Existují tedy nějaká řešení, jak zabránit negativním vlivům médií, které by v dětech mohlo rozvíjet s odstupem času spíš smysl pro závislost?

Podle mého názoru by se rodiče měli do jisté míry snažit dětem vysvětlit na konkrétních případech jejich nesprávné postoje a vhodnou formou je poučit o tom, jaké mohou pro ně nastat následky. V dětech by měli rozvíjet již od dětství cit k tomu, aby byly schopny posoudit, co je pro ně skutečně příznivé a co ne, tak aby na ně měla média při výchově pozitivní vliv.

1.3 Význam masových médií

Zamyslíme-li se nad významem médií pro nás samotné, uvědomíme si, že silně ovlivňují naše názory.

Význam masových médií spočívá v tom, že můžou být nebo jsou:

- zdrojem moci, potenciálním prostředkem vlivu, ovládnutí a prosazování inovací ve společnosti, pramenem informací životně důležitých pro fungování většiny společenských institucí a základním nástrojem jejich přenosu,
- prostředím, kde se na národní i mezinárodní úrovni odehrává celá řada událostí z oblasti veřejného života,
- významným zdrojem výkladů sociální reality a představ o ní; proto jsou média také místem, kde jsou konstruovány, ukládány a nejviditelněji vyjadřovány změny v kultuře a hodnotách společností a skupin,
- primárním klíčem ke slávě a k postavení známé osobnosti, stejně jako k účinnému vystupování na veřejnosti,
- zdrojem uspořádaných a veřejně sdílených významových soustav, které empiricky i hodnotově vymezují, co je normální; odchylky jsou pak signalizovány a poměřovány tím, co je považováno za veřejně akceptovatelnou podobu normality. (McQuail, 1999, s. 21)

Díky rozrůstající se celosvětové globalizaci jsou dnes již hromadné sdělovací prostředky jako je televize, rozhlas, noviny, internet či reklama, nezbytnou součástí našeho každodenního života a jsou významným pramenem všech informací. Měli bychom si ale vybírat, na jaké filmy se budeme dívat, jaké knihy budeme číst, komu budeme v médiích naslouchat a kým se budeme inspirovat, poněvadž masová média mají velký vliv na naše myšlení, což máme tendenci popírat a nabízejí stále efektivnější způsoby, jak zaujmout masu lidí. Média se ale často chopí informací za špatný konec, jejich nepříznivá role prostřednictvím negativních informací převyšuje nad těmi pozitivními. Na titulních stránkách se vypočítavě objevují pokrytecky chytlavé články na místo vyváženého zpravodajství. Celebrity se pro nás nedobrovolně stávají každodenní záležitostí prostřednictvím jejich medializace, kdy tzv. „bulvár“ sleduje jejich soukromí a zveřejňuje jejich nepravdivé milostné aféry, či různě lživé skandály. Svobodná volba nám ale umožňuje individuálně si zvolit solidní žurnalistiku, která je pro nás zdrojem a přínosem podstatných informací, které postupně rozšiřují naše úhly pohledů na danou problematiku.

Média jsou mocné a autonomní instituce, které procesu mediace skutečně „dávají podobu“. Masová média podávají podle určitých pravidel svědectví o světě, s nímž jejich konzumenti nemají, či nemusí mít vlastní zkušenosti (např. ve zpravodajství a v publicistice). Média dále přesvědčují o výhodnosti, či správnosti určitého chování (nejen v reklamě, ale nepřímo i ve zpravodajství, dramatu či zábavě) a o platnosti hodnot a norem (oblíbené soutěže českých deníků „o auto“ či „o byt“ např. signalizují, že tato společnost nevidí pozitivní hodnotu ve vztahu mezi výdělkem a prací) a jako vyjednávači umožňují vyjasnění názorů a stanovisek (v komentářích, diskuzních pořadech apod.). Kromě toho ještě baví své příjemce, ale mohou je také poučovat, vzdělávat apod. (Jirák, Köpplová, 2003, s. 43)

2 KOMUNIKACE

Komunikace má tři významy. První je výměna informací ze všech oblastí života lidí, ale také v informatice atd. Druhý význam je veškerá veřejná doprava a třetí se vztahuje k prostoru, ve kterém se doprava odehrává. Komunikaci také chápeme jako sociální interakci (prostřednictvím hovoru apod.), jako velmi důležitou formu sociálního styku, sociální komunikaci. Do ní zahrnujeme ústní komunikaci (diskuse apod.), písemnou komunikaci (dopisy apod.), vizuální (fotografie, apod.). Sociální komunikace je interakční proces mezilidského dorozumívání. Lidé sdělují významy pomocí konvenčních znaků. (Vymětal, 2008, s. 23)

Bez komunikace nemůže žádná společnost existovat, natož pak vyvíjet se nebo přežít. Jak pro existenci, tak pro organizaci každé společnosti je komunikace základním a životně důležitým procesem, neboť každá společná akce individuů je založena na významech, které poté co byly přeneseny prostřednictvím komunikace jsou společně sdíleny. (Kunczik, 1995, s. 63)

2.1 Masová komunikace

Tím, jak se každý z nás vyjadřuje prostřednictvím svého dialogu, tím mnohé vypovídá. Komunikovat můžeme verbálně (slovně) nebo neverbálně (řečí těla). Charakteristiku komunikace velmi ovlivňuje kultura, v jaké se daný jedinec nachází. To co jedna společnost uznává, druhá naopak odsuzuje. Masovou komunikaci ale chápeme, jako obrovský fenomén hromadného sdělování informací po celém světě, díky vlivům rozrůstající se techniky. U masové komunikace se ale nejedná o jednu sociální skupinu, kde se všichni znají, kde je spojuje společný zájem, tato společnost se skládá z různých typů skupin, které jsou anonymní a neočekává se u nich ani zpětná vazba při komunikaci. Zájem o masovou komunikaci, zejména u mládeže, velmi rychle stoupá. Podle spousty kritiků, kteří se zabývají touto problematikou, ale masová komunikace vede k potlačení tvůrčích schopností, k snížení etiky a celkové morálky společnosti.

Nyní žijeme v komunikačním světě, někteří ho nazývají „společností informace“, ve kterém všichni komunikují. Stejnou měrou, jakou se vyvíjejí komunikační technologie, roste i počet skupin nebo jedinců, kteří komunikují.“ (Ramonet, 2003, s. 80)

2.2 Komunikační proces

Charakteristickým rysem soudobé společnosti je vysoce rozvinutá sociální interakce. Jednou z forem této interakce je tzv. masová komunikace. Její úloha je dnes již tak významná, že přímo podmiňuje normální fungování společnosti. Obecně jsou v každém komunikačním procesu zahrnuty tyto základní složky:

1. komunikátor (sdělovatel),
2. recipient (příjemce),
3. sdělení,
4. médium (masový komunikační prostředek).

(Průcha, 1975, s. 12, s. 17)

2.3 Prostředky masové komunikace

Z. Bauman, sociolog polského původu definuje masovou komunikaci následujícím způsobem: televize, rozhlas, masový tisk jsou vynálezy nejnovější doby. To neznamena, že v dobách mnohem starších neznali prostředky masové komunikace.

Za obecné rysy prostředků masové komunikace se považují:

1. vysílání stejné informace velkému množství lidí najednou,
2. sdělování této informace v jednom nezměnitelném směru, prakticky vylučuje možnosti, aby recipient odpověděl,
3. zvláštní sugestivnost sdělované informace.

Tato sugestivnost vychází z vysoké společenské autority prostředku sdělení, z monopolního postavení těchto prostředků a z psychologicky závažného přesvědčení, že toto „všichni“ poslouchají. (Bauman, 1995, s. 38)

Prostředky masové komunikace jsou veškerá masmédiá, která nám hromadně sdělují veškeré informace, ať už v tištěné podobě jako jsou knihy, noviny a časopisy nebo v podobě elektronické, prostřednictvím rozhlasu, televize, či internetu.

3 MODERNÍ KOMUNIKAČNÍ PROSTŘEDKY

Většina lidí si dnes již ani nedovede představit život bez moderních komunikačních prostředků. Mnoho mladých lidí je na nich přímo závislých. Najde se ale i spousta občanů starší generace, kteří se moderní techniky bojí. Dříve, když chtěl někdo někomu říci, že ho má rád, nebo že mu na něm záleží, řekl mu to z očí do očí a poznal, jestli se jedná o přetvářku nebo upřímnost. Dnešní generace dětí, ale své emoce sděluje prostřednictvím symbolů „smajlíků“. Hodnota sdělovaných slov se dnes už spíše devaluje. Naopak velkým přínosem se v mých očích stala například bezplatná komunikace po celém světě prostřednictvím skype. Dříve, když byl někdo daleko od svých blízkých, čekali dlouhou dobu na jeho písemný pozdrav. To je dnes již utopií. Mnoho našich životů se daří zachránit právě díky mobilním telefonům, kdy během minuty nám kdekoliv poskytne po telefonu dispečer instrukce k první pomoci a během dalších pár minut dorazí záchranná služba. Nedávno mi takto zachránili život a patří mé velké „dík“ za tuto techniku, v takovém okamžiku je každá minuta života vzácná. Na druhé straně si dnes lidé už běžně nedomlouvají předem schůzku v konkrétním čase, ale potvrdí si ji až během dne, pokud se jim nevybije baterie nebo neztratí signál. Lidé si pro zpestření dne posílají po sms-kách ve zkratkách vtipné historky, které ale příjemce může pochopit naprosto odlišně, než jaký byl záměr odesílatele. To bývá často kamenem úrazu. Dnešní děti už tolik neocení „vůni“ své oblíbené knížky, raději surfují po internetu, který je pro ně bohatým, ale současně i nebezpečným pramenem informací. Když jsem byla dítě, jezdil k nám na prázdniny můj vrstevník žijící v Německu a odsuzoval své spolužáky, že jsou to samotáři trávící svůj volný čas u počítačových her. Dnes se už kamarádství postupně vytrácí i u nás díky této technice. Oproti mé generaci, se děti ale takto učí daleko rychleji logickému i technickému myšlení a mnohem více se zdokonalují v anglickém jazyce, ve kterém je i spousta těchto her.

3.1 Děti a internet

Prvopočátky internetu spadají do poloviny šedesátých let. Tehdy se americká armáda snažila najít způsob, jak zajistit, aby armádní počítače rozmístěné po celém území USA mohly spolu bez problému komunikovat, a to i v případě, že část této sítě

bude vyřazena z provozu. Pracovníci RAND Corporation přišli s unikátním řešením - vybudování sítě bez centrálního uzlu, tehdy pro účely vládních a vojenských organizací. Později se postupně k této síti připojovaly další instituce, především univerzity. Síť byla nekomerční záležitostí, na jeho vybudování přispívala americká armáda a různé vládní agentury.

(http://owebu.blogger.cz/Internet/Historie-vzniku_internetu?clanek=108)

Internet je v první řadě informační médium. Tak jako televize, rádio nebo noviny, i celosvětová síť nabízí stále více informací a stejně jako tato média někdy kvalitních, jindy méně kvalitních nebo nepoužitelných a v některých případech až škodlivých. Snad jediným rozdílem, který se odlišuje od jiných mediálních kolegů je to, že velkou část informací, z nichž můžete čerpat, zde vytváří často nadšenci, kteří se chtějí podělit o své znalosti a zkušenosti, chtějí je dát k dispozici a dělají to čistě jako zálibu a bez nároku na honorář. (Růžička, 2001, s. 1)

Desatero bezpečného internetu

- a) Nedávej nikomu adresu ani telefon. Nevíš, kdo se skrývá za monitorem.
- b) Neposílej nikomu, koho neznáš, svou fotografii a už vůbec ne intimní.
- c) Udržuj hesla k e-mailu i jinam v tajnosti, nesděluj je ani blízkému kamarádovi.
- d) Nikdy neodpovídej na neslušné, hrubé nebo vulgární maily a vzkazy.
- e) Nedomlouvej si schůzku na internetu, aniž bys o tom řekl někomu jinému.
- f) Pokud narazíš na obrázek, video nebo e-mail, který tě šokuje, opusť webovou stránku.
- g) Svěř se dospělému, pokud tě stránky uvedou do rozpaků nebo vyděsí.
- h) Nedej šanci virům. Neotvírej přílohu zprávy, která přišla z neznámé adresy.
- i) Nevěř každé informaci, kterou na internetu získáš.
- j) Když se s někým nechceš bavit, nebav se.

(<http://www.seznamsebezpecne.cz/desatero-bezpecneho-internetu>)

Současná generace dětí v rozmezí od (6 - 16) let jsou pravou generací „komunikací“. Nezažili vývoj počítačů, tak jako my, kdy mnohokrát v počátcích tento systém selhal. Tato technika je dnes již pro ně samozřejmostí a myslím si, že si ani nedovedou představit život bez ní. Naopak většina z nás, dospělých, musela projít

různými rekvalifikačními kurzy s počítači, abychom se snadno v této, pro nás „problematice“, orientovali.

Pojďme si tedy přiblížit jednotlivé typy moderních komunikací po internetu.

3.1.1 Facebook

Název pro server Facebook.com si Mark Zuckerberg vzal z pojmenování papírových letáčků, které jsou rozdávány nováčkům na univerzitách. Tyto letáky slouží k snazšímu vzájemnému poznání mezi studenty. (<http://www.fbmix.cz/>)

Facebook je jedna ze sociálních sítí, prostřednictvím které lidé navazují komunikaci s celebritami, hudebními skupinami, politickými stranami, ale hlavně se svými přáteli. Každý má ve svém profilu své fotky, informace o sobě a zveřejněný okruh svých přihlášených přátel. Je možné pro některé nežádoucí osoby určité komponenty zablokovat. Nové přátele si postupně vyhledáváme buď prostřednictvím jména a příjmení a nebo emailové adresy. Bohužel, ale může dojít k problémům hned při samotném začátku, kdy si zakládáme účet a z modrého okna na nás doslova „svítí“ odkaz „najít si přátele“. Pokud jej odsouhlasíme, načtou se naše veškeré emailové adresy do sítě facebooku a ten si, kdykoliv ho napadne, vytáhne některou z adres, těch co ještě nejsou registrovaní a osloví je naším jménem, ale bez našeho svolení a dochází tak k velkým nepříjemnostem. Proto je podle mého názoru, lepší tento odkaz nepotvrdit. Facebook je nejvíc oblíbený hlavně mezi dětmi a mládeží. Na svou „zed“ píše vzkazy pro své kamarády typu (kolik jsem toho dnes zažil, co podnikneme, kdo se ke mně v určité aktivitě přidá a podobně). Jako odpověď mu přiloží ostatní na jeho „zed“ své komentáře. Velice populární jsou i mezi dětmi on line hry (kdy například značka Bohemia Sekt spustila na facebooku on-line hru spojenou se soutěží o let balonem a tak podobně), ale i různá přání a testy, které si vzájemně zasílají. Nikdo z dětí rozhodně neocení, když se stane obětí kyberšikany, kdy je po síti napadený spolužák.

Cílem kyberšikany je někomu ublížit nebo ho zesměšnit za použití elektronických prostředků. Je to úmyslné, nepřátelské chování, které se obvykle opakuje. Jednotlivec nebo skupina útočníků ubližuje takovým způsobem, že se oběť nemůže účinně bránit. (<http://www.minimalizacesikany.cz/co-je-to-kybersikana>)

Britka Holly (†15) si založila profil na internetové sociální stránce Facebook. Dívka byla osamělá a netoužila po ničem jiném, než si najít přátele. Podle její kamarádky měla velmi nízké sebevědomí. „Bylo to děvče s největším úsměvem na světě, ale bohužel ji šikanovaly dívky z katolické školy,“ říká přítelkyně Chloe Davis (16). Spáchala sebevraždu skokem z mostu... Místo nových kamarádů se Holly dočkala na svých stránkách pouze nadávek a šikany. Mnoho spolužaček ji totiž na síti očernilo. Nechávaly tam hanlivé komentáře, které si mohl každý přečíst. Jednalo se o takzvanou kyberšikanu, při které je oběť terorizována prostřednictvím internetu a internetových komunikačních portálů.

(<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-zahranici/123184/prvni-sebevrazda-kvuli-kybersikane-na-facebooku.html>)

Spousta dětí nedokáže rozeznat, kdy už končí „legrace.“ Všechno jim připadá jako recese a neuvědomují si, jaké mohou nastat následky.

Facebook je dnes fenoménem zasahujícím do mnoha rovin lidské společnosti. Jednoduchým způsobem se totiž velký počet lidí může vyjádřit k aktuálním, světovým problémům. Jeho „virtuální“ hlas je opravdu slyšet, o čemž svědčí zákaz používání v Sýrii, protože tamní vládní představitelé se domnívají, že je uživatelé Facebooku pomlouvají. (<http://www.chci.cz/webove-sluzby/facebookcom>)

Facebook také nesmí používat nikdo mladší 13 let a nikdo pocházející ze zemí, na které Spojené státy americké uvalily embargo. Registraci na Facebooku mají zakázánu i osoby usvědčené ze sexuální trestné činnosti. Při používání Facebooku nesmíte mít podle jeho pravidel falešnou identitu a vůbec byste o sobě neměli uvádět žádné nepravdivé údaje.

(<http://www.jarodic.cz/cz/pravidla-facebooku.php>)

3.1.2 Instant messenger

Skype je program pro komunikaci přes internet. Stejně jako *ICQ*, *MSN* apod. patří do skupiny tzv. „instant messenger“. Instant messengery obvykle umožňují chatování mezi dvěma nebo více lidmi, můžete jejich prostřednictvím poslat soubor nebo SMS a poslední dobou telefonovat po internetu. *Skype* toto vše umí a umí to skutečně dobře. V porovnání s konkurencí má *Skype* několik výhod. Přenos

veškerých dat (soubory, chatování i přenos hlasu) je šifrovaný a nemusíte se tedy bát že se vaše zprávy nebo hovor dostane do nesprávných rukou.

(<http://skype.nexxen.cz/skype-co-je-to-skype-a-co-umi.htm>)

Zejména rodiče ocení tento druh komunikace, vzhledem k tomu, že se jedná o komunikaci bezplatnou. Děti si tak mohou ze svého počítače nekonečně dlouho volat, chatovat se svými kamarády o svých radostech, ale i starostech. Některé děti, bohužel vyrůstají v problematických rodinách, kde se mohou stát obětí násilí nebo šikany. Tyto děti mohou využít cenné rady psychologů na bezplatné lince, jako je např. „Dětské krizové centrum“ nebo „Modrá linka důvěry“.

Děti se mohou dokonce i prostřednictvím skypu vzdělávat, ale tyto možnosti jsou již za poplatek, např. studovat jazyky on-line.

Pro malé děti je např. výbornou pomůckou hračka „talking Skype“. Je to komická postavička, která má zabudovaný mikrofon a reproduktor, který se hýbe nebo gestikuluje v závislosti na řeči.

3.1.3 E-mail

E-mail je ve skutečnosti starší než internet, některé staré e-mailové systémy byly rozhodujícím nástrojem při tvorbě internetu. Elektronická pošta vznikla v roce 1965 jako způsob komunikace více uživatelů mainframového počítače se sdílením času, přesto je přesná historie nejasná. E-mail se rychle rozšířil a stal se síťovým e-mailem, což umožňovalo uživatelem posílání zpráv mezi různými počítači.

(<http://cs.wikipedia.org/wiki/E-mail>)

Tento typ komunikačního prostředku nám slouží k zasílání elektronických zpráv, fotek, videí a dalších dokumentů. Oproti klasickému dopisu zprávu obdržíme od odesílatele rychle, zadarmo a hlavně kdekoliv po celém světě. Děti mohou dnes již kromě zábavy i posílat písemné domácí úkoly po mailu. Dokonce i zaneprázdnění rodiče takto jistě velmi ocení komunikaci s třídním učitelem.

Tak, jako i ostatní druhy komunikací přes internet, přináší i e-mail řadu nástrah a skrytých nebezpečí pro děti, např. v podobě virů, tedy nežádoucí pošty, která může pak zničit jejich počítače. Je dobré děti poučit o tom, že tyto zprávy nesmí otevírat. Další položkou z řady nástrah je pak například i „Hoaux“.

Hoaux je falešná či poplašná zpráva, mystifikace, novinářská kachna, žert, výmysl, podvod. V počítačovém světě je tak označována hlavně poplašná zpráva

varující před neexistujícím počítačovým virem. Proč vznikají e-maily s obsahem typu, když si necháš text pro sebe a neodešleš ho 10 lidem, do dvou dnů umřeš!

(časopis Květy 30, 2010, s. 14)

Dříve si děti posílaly dopisy podobného obsahu, které pak třeba 10x otrocky opisovaly, aby je rozeslaly svým kamarádům dál. Spousta dětí je ale vyhodila a dál problém neřešila. Dnes je problém v elektronické poště podobný, ale s tím rozdílem, že může dojít prostřednictvím jednoho kliknutí k úniku citlivých dat, na základě kterých pak pro děti mohou nastat mnohem závažnější problémy, jako je právě třeba kyberšikana.

Velmi vážným fenoménem je „*cyber grooming*“, čili manipulace s dětmi realizovaná zejména prostřednictvím chatu, která může vést až k osobnímu setkání a zneužití dítěte. Případy groomingu jsou známy z celé Evropy, objevují se i v České republice. Je to termín, který označuje chování uživatelů internetu, které má v dítěti vyvolat falešnou důvěru a připravit ho na schůzku, jejímž cílem je nezletilou/zletilou oběť pohlavně zneužít. Útočníci jsou tedy často pedofilové. Cybergrooming je velice často vázán na synchronní i asynchronní komunikační platformy, nejčastěji veřejný chat, seznamky, dále ICQ a e-maily. Za cyber grooming se také v širším pojetí považují jakékoli způsoby manipulace dětí a mladistvých prostřednictvím ICT (např. ve spojení s terorismem apod.).

(<http://www.sspst-chrudim.cz/index.php?nid=3471&lid=CZ&oid=1204977>)

3.1.4 Web

Web je určitý druh komunikace, kdy jeden žádá daný požadavek a druhý mu poskytuje odpověď za přítomnosti registru služeb. Webové stránky jsou tak nevyčerpatelnou studnou všech informací, kdy se po celém světě propojují veškeré vložené, registrované dokumenty.

Stačí zadat před název předponu „www.“ a následně za ní připsat klíčový odkaz, který právě hledáme. Tyto stránky pak prohlédneme přes webové prohlížeče jako je například Explorer, Firefox, Opera a další, které nám je zformátovávají do potřebných rozměrů. I my si můžeme vytvořit své vlastní webové stránky bezplatně na veřejný web, firemní web, případně i server školy a nebo placený.

Každý uživatel má své oblíbené stránky, které si postupně ukládá. Děti tak čerpají spousty informací pro plnění svých domácích úkolů právě z těchto webových stránek. Bohužel mohou narazit i na tzv. plagiátorství. Některé děti jsou pohodlné si „pohrát“ s písemným domácím úkolem a tak si velice efektivně zkrátí čas, tím že již něčí práci zveřejněnou na webu prostě opíše. Neuvědomují si ale, že se mohou velmi „spálit“, jejich učitel odhalí ve většině případů tento druh podvodu.

Větší zálibou jsou pak pro ně stránky, kterými vyplňují svůj volný čas, jako jsou například youtube – hudební server, facebook, ale i informace o různých kulturních, sportovních akcích a podobně. Dokonce i vyhledávají kamarády, partnery přes seznamky a to se pro ně může stát osudové. Děti důvěřují na základě jednoho dialogu s anonymní osobou, s kterou si píše, že se jedná o jejich vrstevníka, domluví si „rande na slepo“ a mohou se dostat do velkého nebezpečí, kdy mohou naletět např. pedofilovi, který jim může jakkoliv ublížit např. znásilněním a v nejhorším případě i smrtí. Rodiče by měli konzultovat s dětmi i tuto problematiku, která je velmi vážná. Velice oblíbené jsou pro děti i do 18 let zakázané on line stránky s pornem.

V dnešní době je otázka pornografie v médiích velmi diskutovaná a to zcela oprávněně. Pornografie dětí poškozuje tím, že jim zkracuje dětství, předčasně probouzí sexuální citění. Navíc bere milostnému životu to, co je na něm nejkrásnější (něhu, tajemství, krásu objevování). (Říčan, Pithartová, 1995, s. 24)

3.2 Mobilní telefony

Je tomu již více než 34 let, kdy světlo světa spatřil jeden z prvních mobilních telefonů, s lidovým názvem cihla - DynaTAC od firmy Motorola. Tento přístroj vážil neuvěřitelných 793 gramů a byl 25 centimetrů dlouhý. Na našem trhu se mobil objevuje až v roce 1996. Revoluční mobily s vestavěným fotoaparátem a kamerou startují od roku 2002.

(<http://www.topzine.cz/mobilni-telefony-strucna-historie/>)

Děti dnes raději upřednostňují elektronická média před knížkou, zvláště pak velmi oblíbené jsou pro ně mobilní telefony, které bohužel jsou komunikací placenou. Na textové zprávy si vzájemně odpovídají smajlíkem nebo často ve stručnosti jedním slovem a za minutu odpovídají v další zprávě slovem dalším. Kdo tím nejvíce trpí jsou rodiče, kteří se pak za tyto služby nemohou doplatit. Naopak tím, že mají děti

mobilní telefony u sebe, jsou daleko více pod kontrolou rodičů, což už většina z nich tolik neocení. Spousta dětí ale používá tento typ komunikace nejenom o přestávkách ve škole, ale i tajně pod lavicí ve vyučovací hodině a nesoustředí se tak plně na svou výuku.

Porno a brutální rvačky v mobilech. Tak se bavily děti na 2. základní škole v Sokolově. Vedení školy se jako první ve městě rozhodlo tuto zábavu žákům překazít. V budově školy musí žáci mobil vypnout. Učitelé zhruba před měsícem zjistili, čím se jejich svěřenci baví. Do svých mobilních telefonů si nahrávali a mezi sebou si pak i posílali záběry stažené z internetu. „Byly to videosekvence brutálních a sexuálních scén. Ředitel se obával, aby brutální záběry nesloužily pro žáky jako návod. „viz situace, kdy děti v Polsku znásilnily spolužačku.“

(http://mobil.idnes.cz/skola-zakazala-mobily-deti-v-nich-mely-porno-a-nasili-f98-/mob_tech.asp?c=A070424_122650_mob_tech_jm)

Posílání provokativních snímků z mobilního telefonu je nebezpečné, to je hlavní poselství, které se snaží australští kriminalisté rozšířit mezi mladé. Vytvořili tak video, které představili na začátku třídní konference zaměřené na hi-tech zločiny v australském Sydney. Na konferenci se probíralo zejména podcenění internetu jako veřejného komunikačního prostředku, který může pachatelům zjednodušovat mnoho podvodů a trestných činů. Mezi ně patří například právě i rozšiřování nahých fotografií nezletilých.

Hlavní "hvězdou" videa je mladá dívka, která na školních toaletách odešla svému spolužákovi nemravný snímek. Spolužák se ovšem nezachová vůbec dobře a snímek rozešle po celé třídě. Klip ukazuje, co se může jednoduše stát, kvůli chvíli neuváženého jednání.

(<http://www.novinky.cz/koktejl/211276-co-se-muze-stat-kdyz-divka-posle-spoluzakovi-mobilem-intimni-snimek.htm>)

Děti tedy kromě telefonování a posílání textových zpráv mohou hrát hry, vytvářet snímky, vyhledávat na internetu, posílat, ale i přijímat e-maily nebo různé zprávy z médií.

Na jedné straně se děti zdokonalují v technice, ale na druhé straně klesá jejich úroveň v gramatice. Textové zprávy, které si vzájemně odesílají jsou bez interpunkcí, ve zkratkách a dnes si již mohou nastavit volbu „predikce“, kdy jim mobilní telefon dokonce sám vybírá slova. Bohužel tento druh záliby jim, ale knížku nenahradí a tak postupně i zájem o literaturu začíná být tabu.

Děti ale zneužívají i mobilní telefony ke svému pohodlí. Nechce se jim do školy a ještě navíc v očích svých vrstevníků touží být nejlepší, a tak jim nedělá problém anonymně zavolat na policii, že je ve škole bomba. Nedokáží už odhalit, jaké pak z tohoto „kanadského“ žertíku mohou nastat následky. Uzavření školy, výjezd kriminální policie a s nimi výjezd pyrotechniků, cvičených psů a záchranné služby.

A to vše pak může odsoudit jejich rodiče k doživotnímu splácení za tento nesmyslný „žertík“. Je třeba i v tomto směru své děti důrazně poučit o pravidlech chování.

Naopak někdy mohou dětem tyto mobilní telefony zachránit jejich život, pokud ho mají v daném okamžiku u sebe. Může se stát, že je někdo unese nebo, že se někde, třeba v lese ztratí a je po nich vyhlášené celostátní pátrání. V takovém případě se nastaví i technika mobilních buněk, které podle daného operátora snímají pomyslný trojúhelník, ve kterém se právě dítě nachází. Tyto informace mám ze zdrojů svého otce, který mimo jiné pracoval u kriminální policie na pozici, která se zabývala pátráním po osobách.

Je dobré znát, že mobilní telefony způsobují i globální problémy, jako je třeba ozáření včel a ty pak nemohou najít cestu do svých úlů, což může do budoucna znamenat pro nás katastrofální následky. Je třeba děti i do této problematiky zasvětit o častém používání mobilních telefonů. V neposlední řadě mohou i pro nás způsobovat vážná poškození.

WHO varuje, že časté používání mobilů se rozmáhá u stále mladších lidí a u dětí. V budoucnu se proto počítá i s výzkumem rakoviny v dětské populaci. Zatímco mezi dospělými dochází ve světě ke zvýšenému používání mobilních telefonů už od roku 1980, mezi dětmi se trend mít vlastní mobil rozmáhá až v posledních letech. Za možnou příčinu vzniku rakoviny, která je zatím ve stádiu výzkumu se považuje tzv. elektromagnetické záření, které mobily vyzařují.

(<http://www.lecba-rakoviny.cz/novinky/pouzivani-mobilnich-telefonu-a-vznik-rakoviny-opet-bez-jasných-dukazu-586>)

PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

Ve svém výzkumu jsem se zaměřila na poznatek, do jaké míry zasahují do života dětí moderní komunikační prostředky. Zda-li jsou pro ně pozitivním přínosem pro jejich intelektuální vývoj a nebo naopak je víc ovlivňují v negativnímu směru.

K dosažení stanoveného cíle jsem použila metody kvantitativního výzkumu, konkrétně u dětí ve věku od 9 - 15 let formou dotazníků. Dotazníky jsem předložila osobně na základní škole Tererovo náměstí v Olomouci žákům pátých až devátých ročníků. Dotazník byl anonymní.

Získaná data jsem vyhodnotila a zpracovala do tabulek a grafů. Vzhledem k tomu, že jsem samotný výzkum konkretizovala metodou dotazníkového šetření, použila jsem v jednom případě u otázky č. 9 pro vyhodnocení, *test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku*.

„Tohoto statistického testu významnosti je možno využít např. v případech, kdy rozhodujeme, zda existuje souvislost (závislost) mezi dvěma pedagogickými jevy, jež byly změřeny na úrovni nominálního (popř. ordinálního) měření. Tato situace je častá např. při zpracování výsledků dotazníkového šetření.“ (Chráška, 2003, s. 90)

4.1 Charakteristika dotazníku

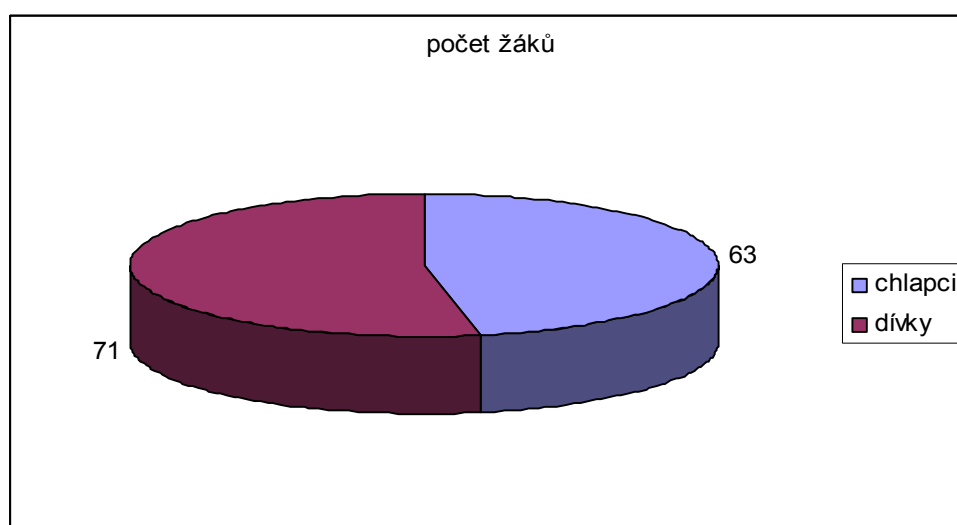
Po prostudování odborné literatury jsem následně přistoupila k vlastní přípravě výzkumného šetření. Vyplnění mého dotazníku trvalo dětem přibližně 15 minut. Byl sestaven tak, aby mé respondenty příliš nevyčerpával. Dotazník je sestavený z 16 otázek, určených pro porovnání názorů žáků pátých až devátých ročníků ZŠ. Dotazník obsahuje faktografické, uzavřené a dichotomické otázky.

4.2 Vyhodnocení dotazníku

Otázka č. 1.

Obsahem této otázky bylo určit pohlaví žáků.

	počet žáků	vyjádřeno v %
chlapci	63	47
Dívky	71	53
celkem	134	100

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že do dotazníkového šetření bylo zapojeno 63 chlapců a 71 dívek.

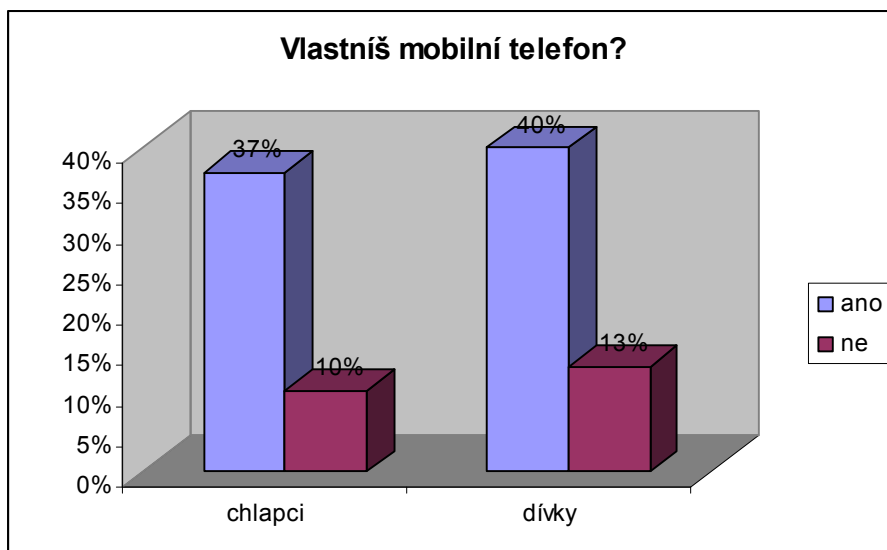
Otázka č. 2.

Vlastníš mobilní telefon?

Hypotéza: Předpokládám, že mobilní telefony jsou dnes již nezbytnou součástí této generace dětí.

	počet chlapců	vyjádřeno v %	počet dívek	vyjádřeno v %
Ano	50	37	54	40
Ne	13	10	17	13
celkem	63	47	71	53

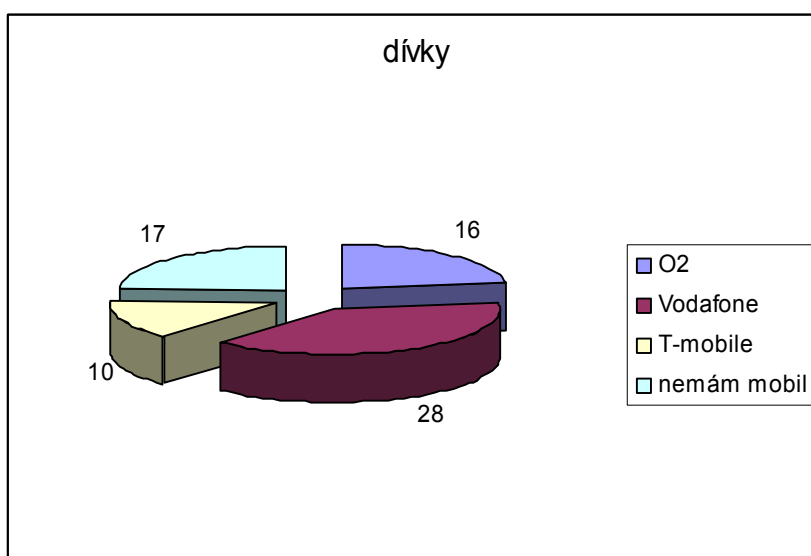
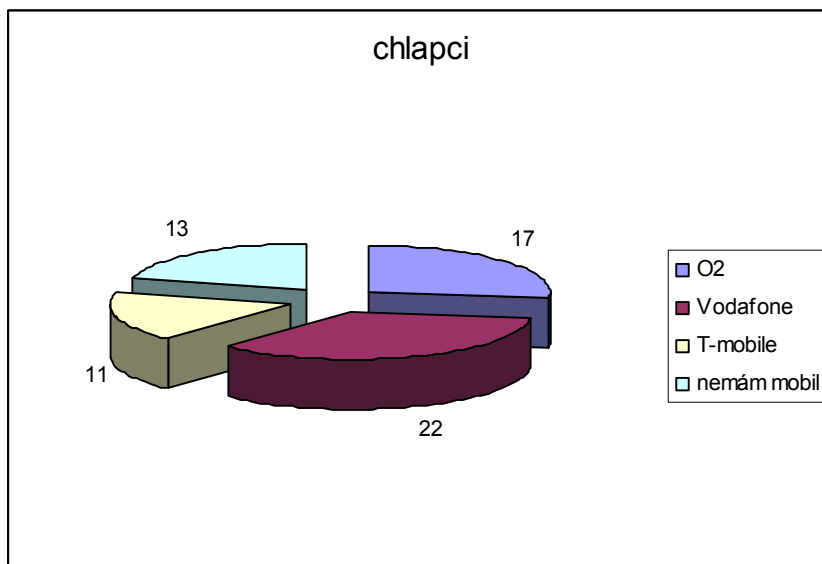
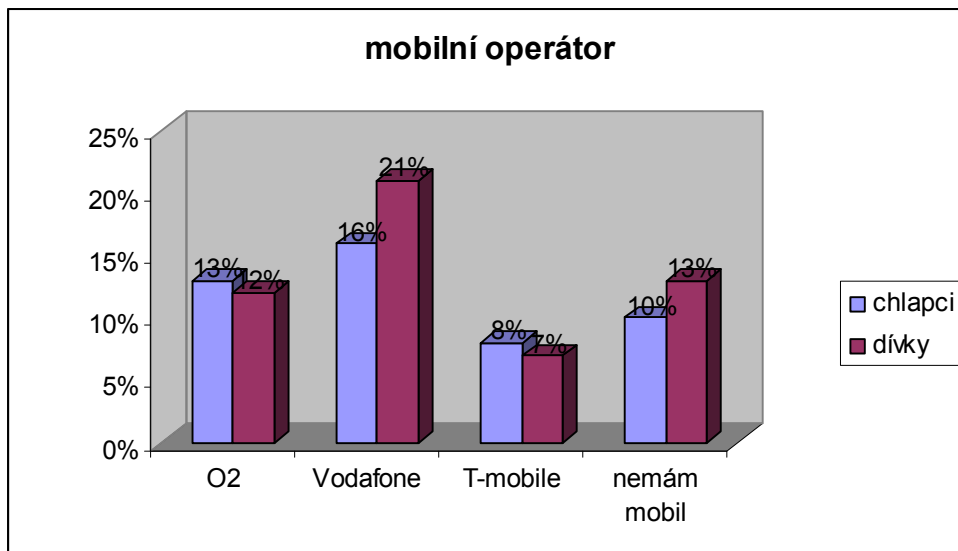

Pracovní hypotéza, že všichni chlapci i dívky dnes již vlastní mobilní telefony, se nepotvrdila. Samozřejmě, že záleží na věku dítěte i finanční situaci každého z nich, ale podle mého názoru je pro děti ze sociologického hlediska velmi důležité, aby se příliš neodlišovaly od svých vrstevníků.

Otázka č. 3.

V případě, že vlastníš mobilní telefon, jakého máš mobilního operátora?

	počet chlapců	vyjádřeno v %	počet dívek	vyjádřeno v %
O2	17	13	16	12
Vodafone	22	16	28	21
T-mobile	11	8	10	7
nemám mobil	13	10	17	13
celkem	63	47	71	53

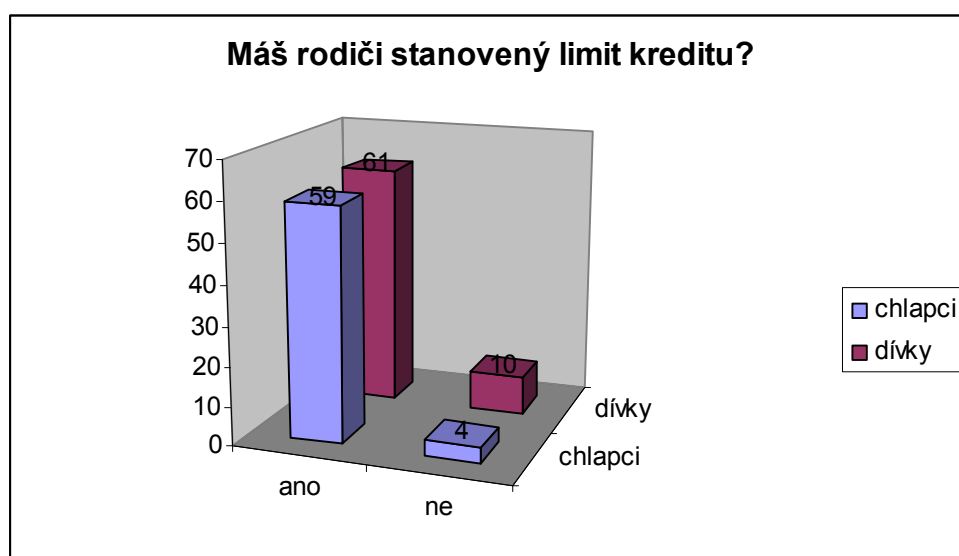
Z uvedených odpovědí vyplývá, že nejvíce používaným operátorem je Vodafone.

Otázka č. 4.

Máš rodiči stanovený limit kreditu na mobilním telefonu, kolik můžeš provolat, smskovat za 1 měsíc?

Hypotéza: Je možné předpokládat prevenci, že většina dětské populace bude mít rodiči pevně stanovený limit kreditu.

	počet chlapců	vyjádřeno v %	počet dívek	vyjádřeno v %
ano	59	44	61	46
ne	4	3	10	7
celkem	63	47	71	53

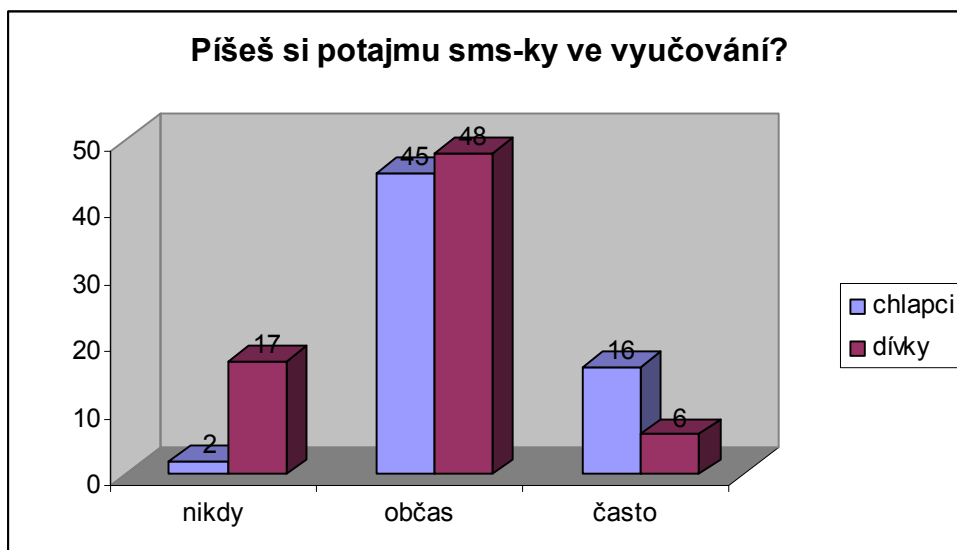
Hypotéza pevně stanoveného kreditu za jeden měsíc se potvrdila.

Otázka č. 5.

Píšeš si potajmu textové zprávy (sms-ky) ve vyučování?

Hypotéza: Předpokládám, že chlapci si píšou častěji než děvčata potajmu pod lavicí ve vyučování své textové zprávy.

	počet chlapců	vyjádřeno v %	počet dívek	vyjádřeno v %
nikdy	2	1	17	13
občas	45	34	48	36
často	16	12	6	4
celkem	63	47	71	53

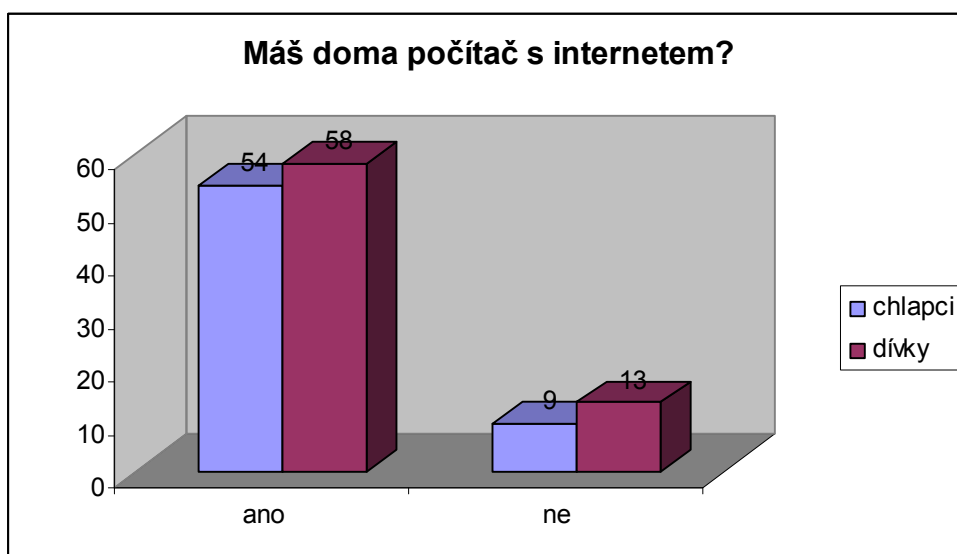
Hypotéza se potvrdila.

Otázka č. 6.

Máš doma počítač s internetem?

Hypotéza: Předpokládám, že dnes již má každé dítě doma k dispozici počítač s internetem, nejenom jako zdroj elektronické zábavy, ale i jako nezbytný pramen veškerých studijních informací.

	počet chlapců	vyjádřeno v %	počet dívek	vyjádřeno v %
ano	54	40	58	43
ne	9	7	13	10
celkem	63	47	71	53

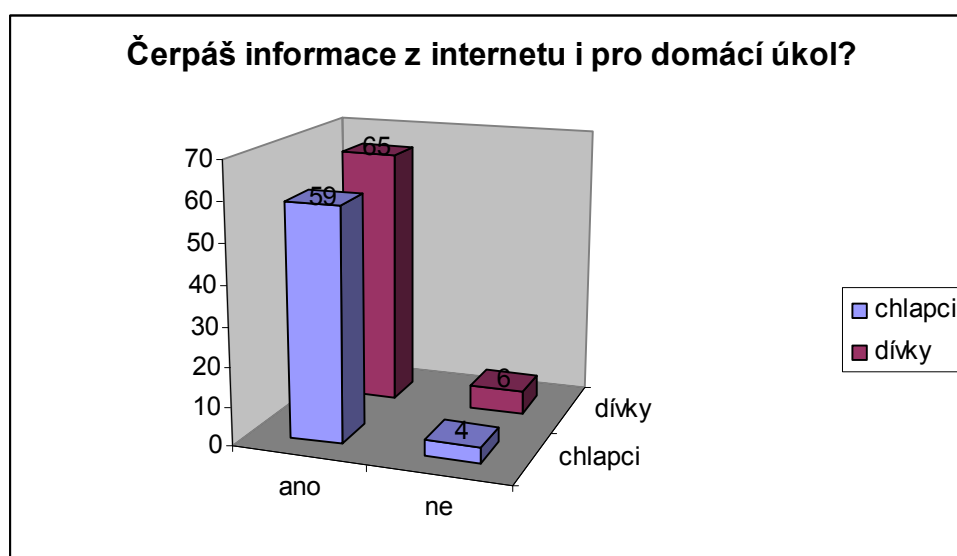

Hypotéza mi nepotvrdila, že v 21. století „přenosu informací“ má každé dítě doma k dispozici počítač s internetem.

Otázka č. 7.

Čerpáš občas informace z internetu i pro svůj domácí úkol?

	počet chlapců	vyjádřeno v %	počet dívek	vyjádřeno v %
ano	59	44	65	49
ne	4	3	6	4
celkem	63	47	71	53

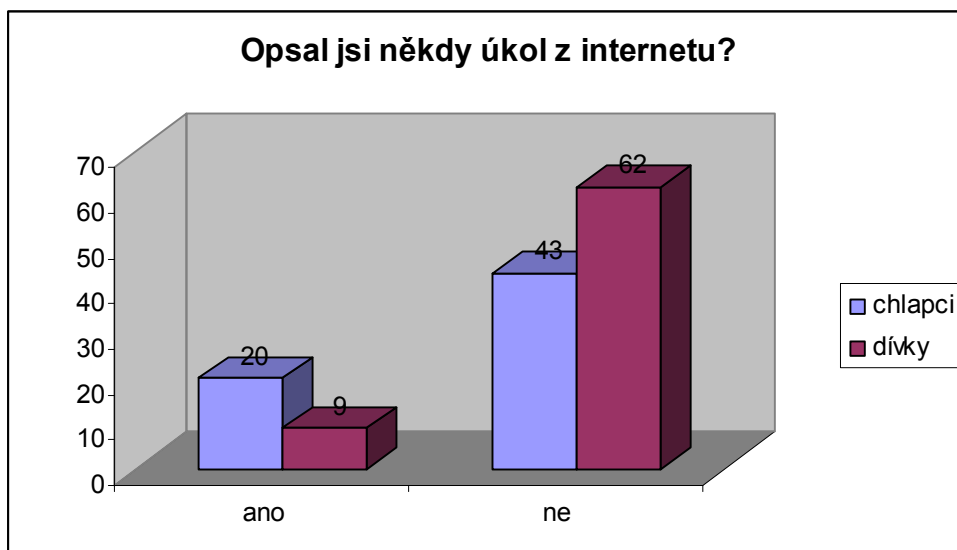
Z uvedených odpovědí je zřejmé, že většina hochů i dívek čerpá informace z internetu pro svůj domácí úkol.

Otázka č. 8.

Opsal jsi někdy celý svůj domácí úkol do českého nebo cizího jazyka (sloh, referát a podobně) z internetu a předložil jsi ho svému učiteli jako vlastní ?

Hypotéza: U této otázky bych předpokládala, že chlapci budou více podvádět než dívky.

	počet chlapců	vyjádřeno v %	počet dívek	vyjádřeno v %
ano	20	15	9	7
ne	43	32	62	46
celkem	63	47	71	53

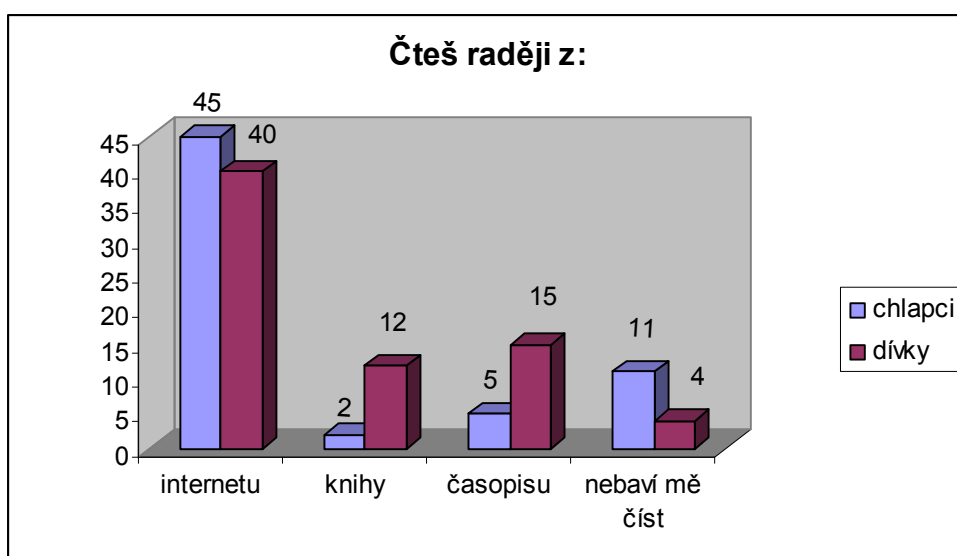

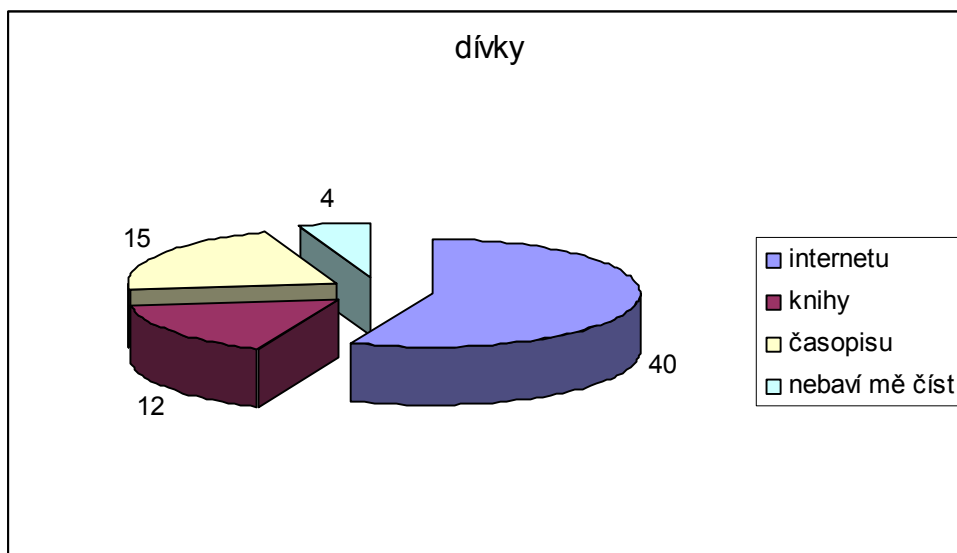
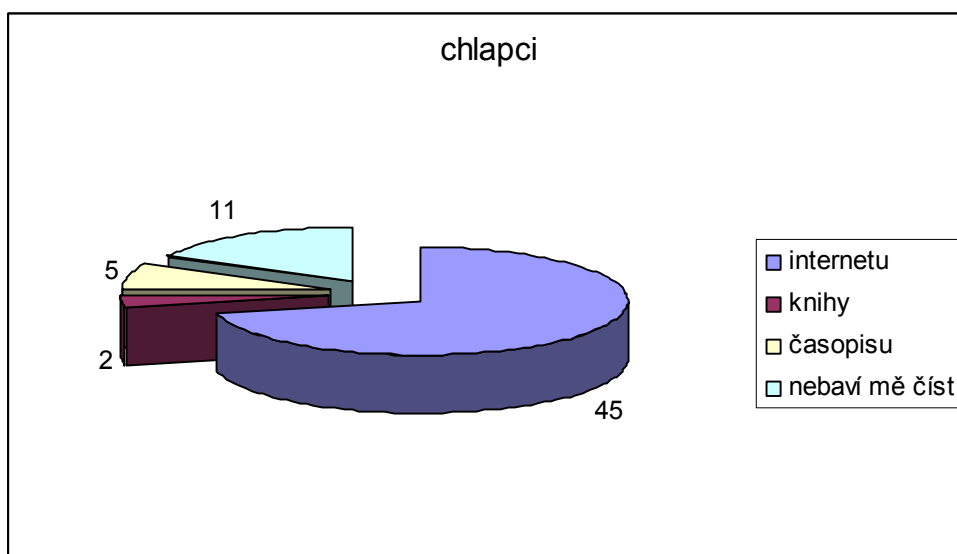
Hypotéza, že dívky méně podvádí než chlapci se potvrdila.

Otázka č. 9.

Čteš raději (informace, úryvky, různé články, příběhy a podobně) z ?

	počet chlapců	vyjádřeno v %	počet dívek	vyjádřeno v %
internetu	45	34	40	30
knihy	2	1	12	9
časopisu	5	4	15	11
nebaví mě číst	11	8	4	3
celkem	63	47	71	53

Z uvedených odpovědí je zřejmé, že chlapci i dívky nejraději čerpají informace z internetu, a že časopisy a hlavně knihy jsou dnes už spíš víc jen utopíí.

Test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku:

Chráška (2003, s. 91 – 92) uvádí, že získané výsledky prostřednictvím dotazníkového šetření se nejdříve zapíší do tzv. kontingenční tabulky, kde čísla v tabulce bez závorek vyjadřují četnosti žáků, kteří anonymně odpovídali na otázku.

Čísla, která jsou označena Σ vpravo od tabulky a pod tabulkou jsou tzv. okrajové („marginální“) četnosti, tedy součty všech četností v řádcích a sloupcích. Než začneme počítat test nezávislosti chí-kvadrát, musíme definovat nulovou H_0 a alternativní H_A hypotézu, kdy H_0 je předpoklad, že mezi sledovanými jevy není vztah (souvislost, rozdíl) a H_A je domněnka, že naopak mezi sledovanými jevy je vztah (souvislost, rozdíl).

Následně pak musíme vypočítat očekávanou četnost O , jednotlivě pro každý rámeček kontingenční tabulky, která se vypočítá tak, že vynásobíme součty četností v řádcích a sloupcích tabulky a vydělíme celkovou četností. V pokračování pak vypočítáme testové kritérium χ^2 , které získáme součtem vypočítaných hodnot $\frac{(P-O)^2}{O}$ v jednotlivých polích kontingenční tabulky.

„Vypočítaná hodnota χ^2 je ukazatelem velikosti rozdílu mezi skutečností a vyslovenou nulovou hypotézou. Pro posouzení vypočítané hodnoty χ^2 je třeba určit počet stupňů volnosti podle vztahu $f = (r-1) \cdot (s-1)$, kde r je počet řádků v kontingenční tabulce a s je počet sloupců v kontingenční tabulce.“ (Chráška, 2003, s.92)

	internet	kniha	časopis	nebaví mě číst	Σ
chlapci	45 (39,963)	2 (6,582)	5 (9,403)	11 (7,052)	63
dívky	40 (45,037)	12 (7,418)	15 (10,597)	4 (7,948)	71
Σ	85	14	20	15	134

$$\chi^2 = \frac{(P-O)^2}{O} = 0,635 + 3,19 + 2,062 + 2,21 + 0,561 + 2,83 + 1,829 + 1,961 = 15,278$$

$$f = (r - 1) \cdot (s - 1) = (2 - 1) \cdot (4 - 1) = 3$$

$$\chi^2_{0,05}(3) = 7,815$$

Jak uvádí Chráska (2003, s. 94), vypočítáním stupňů volnosti a zvolené hladiny významnosti získáváme kritickou hodnotu $\chi^2_{0,05}(3) = 7,815$ a prošetřujeme tak výpočtem, že hodnota $\chi^2 = 15,278$ je větší než kritická, a proto odmítáme nulovou hypotézu.

Otázka č. 10.

Který komunikační prostředek nejčastěji používáš?

	počet chlapců	vyjádřeno v %	počet dívek	vyjádřeno v %
mobilní telefon	16	12	14	10
skype	0	0	5	4
ICQ	2	1	0	0
facebook	45	34	52	39
e-mail	0	0	0	0
celkem	63	47	71	53

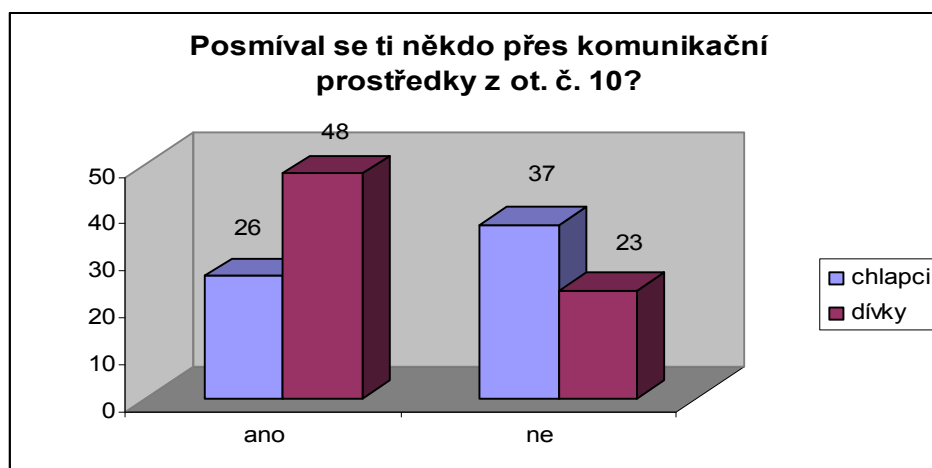
Z uvedených odpovědí jednoznačně vyplývá, že všichni oslovení žáci nejvíce používají ke komunikaci sociální síť facebook .

Otázka č. 11.

Posmíval se ti někdy někdo na některém z těchto komunikačních prostředků uvedených v ot. č. 10, že jsi hloupý, ošklivý, staromódní, zbabělý a podobně?

Hypotéza: Předpokládám, že téměř každý z dětí se stal již někdy terčem posměchu.

	počet chlapců	vyjádřeno v %	počet dívek	vyjádřeno v %
ano	26	19	48	36
ne	37	28	23	17
celkem	63	47	71	53

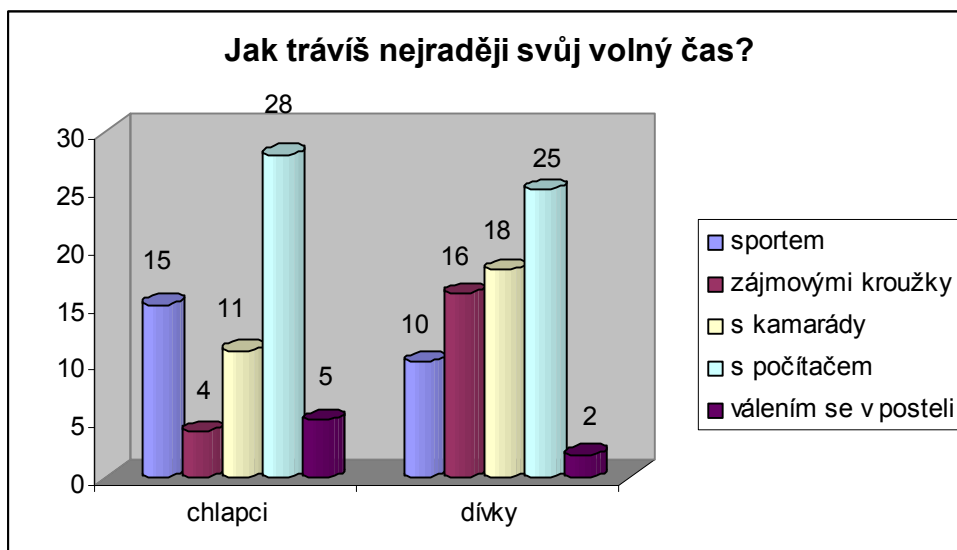

Stanovená hypotéza se nepotvrdila. Mnohem častěji bývají zesměšňována děvčata, než chlapci, ale z uvedených odpovědí vyplývá, že ne každý z nich se již stal jeho obětí.

Otázka č. 12.

Jak trávíš nejraději svůj volný čas?

	počet chlapců	vyjádřeno v %	počet dívek	vyjádřeno v %
sportem	15	11	10	8
zájmovými kroužky	4	3	16	12
S kamarády	11	8	18	13
S počítačem	28	21	25	19
válením se na posteli	5	4	2	1
celkem	63	47	71	53

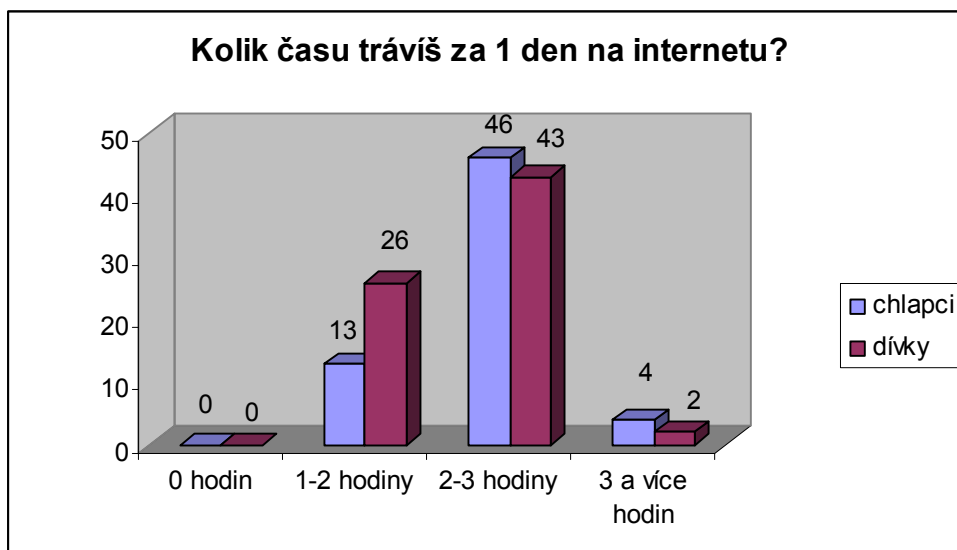
Nejčastější odpovědí, jak u chlapců tak i u dívek byla, že nejrady tráví svůj volný čas u počítače.

Otázka č. 13.

Kolik času trávíš za jeden den na internetu?

Hypotéza: Předpokládám, že v průměru jak chlapci, tak i dívky tráví 1 - 2 hodiny denně na internetu.

	počet chlapců	vyjádřeno v %	počet dívek	vyjádřeno v %
0 hodin	0	0	0	0
1-2 hodiny	13	10	26	19
2-3 hodiny	46	34	43	32
3 a více hodin	4	3	2	1
celkem	63	47	71	53

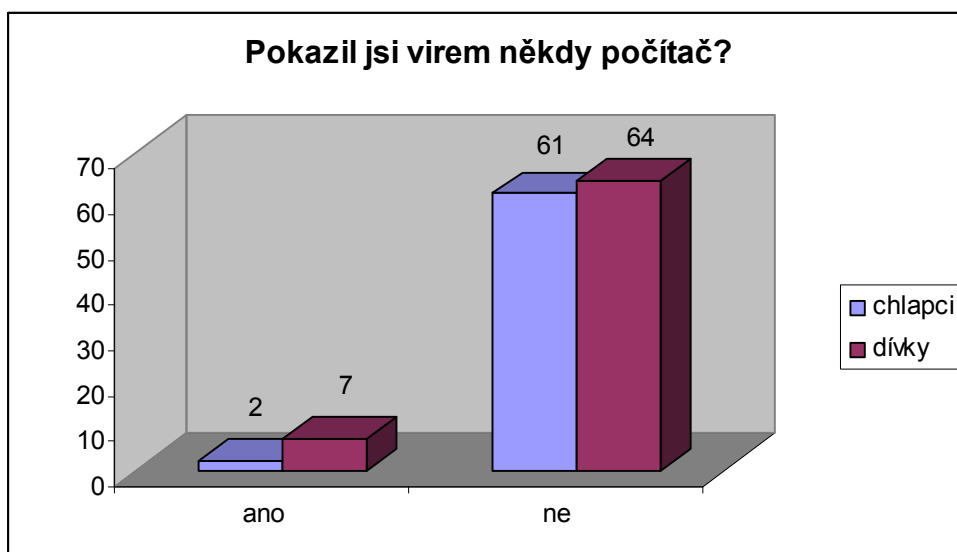
Hypotéza, že žáci tráví nejvíce 1 - 2 hodiny na internetu se nepotvrdila.

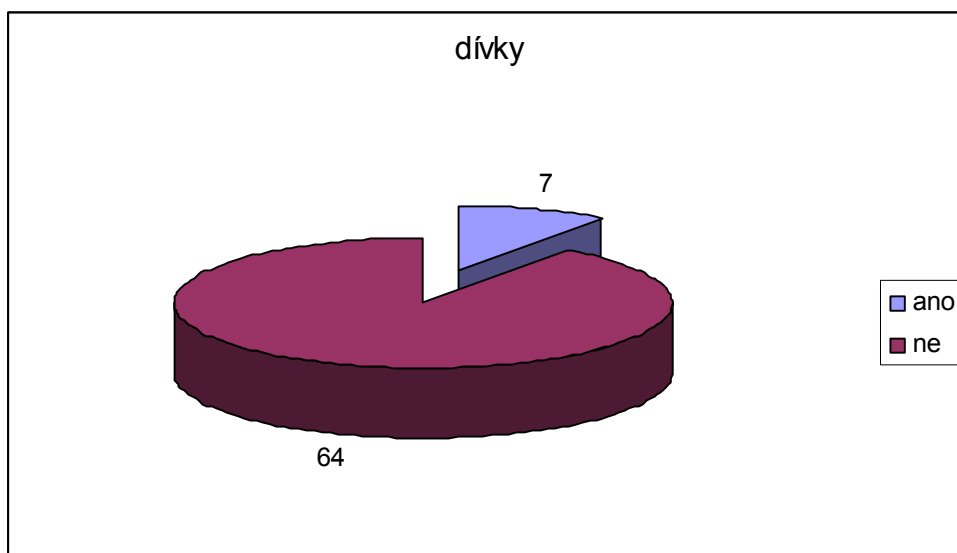
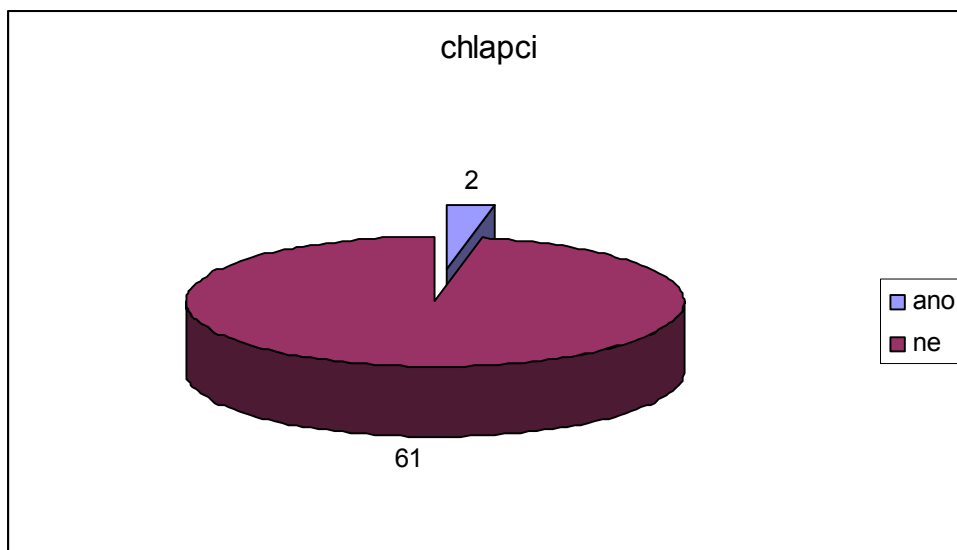
Otázka č. 14.

Stalo se ti někdy, že jsi otevřel e-mailovou zprávu, která měla vir a pokazil jsi počítač?

Hypotéza: Předpokládám, že většina hochů a dívek je dostatečně informována o případném viru, který může poškodit jejich počítač.

	počet chlapců	vyjádřeno v %	počet dívek	vyjádřeno v %
ano	2	1	7	5
ne	61	46	64	48
celkem	63	47	71	53

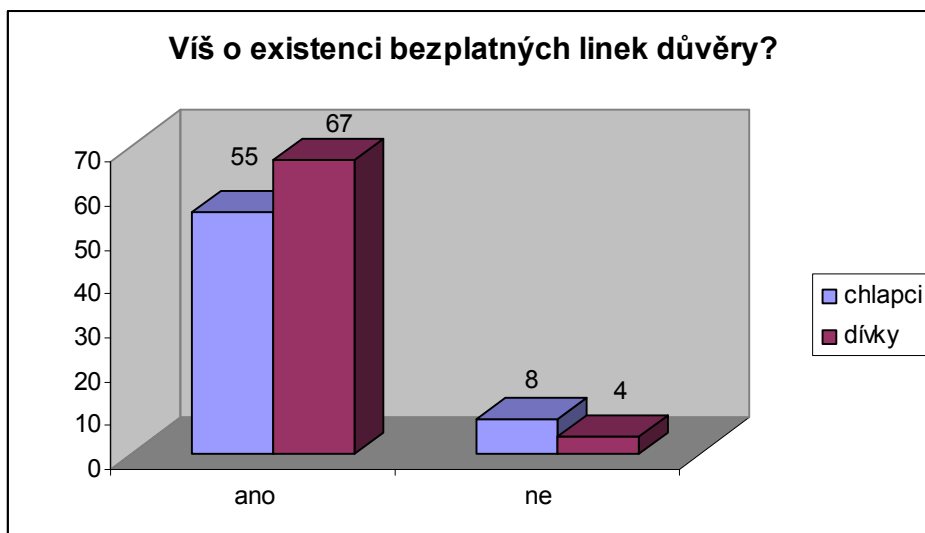
Hypotéza, že většina chlapců a dívek je dostatečně informována o počítačových virech, se potvrdila.

Otázka č. 15.

Víš, že v případě ubližování a ohrožení tvého života existují jako pomoc bezplatné linky důvěry, které pomáhají dětem v nouzi?

Hypotéza: Předpokládám, že všechny děti jsou dnes již dostatečně informování ve školách i z médií o bezplatné lince důvěry v případě ohrožení jejich života.

	počet chlapců	vyjádřeno v %	počet dívek	vyjádřeno v %
ano	55	41	67	50
ne	8	6	4	3
celkem	63	47	71	53

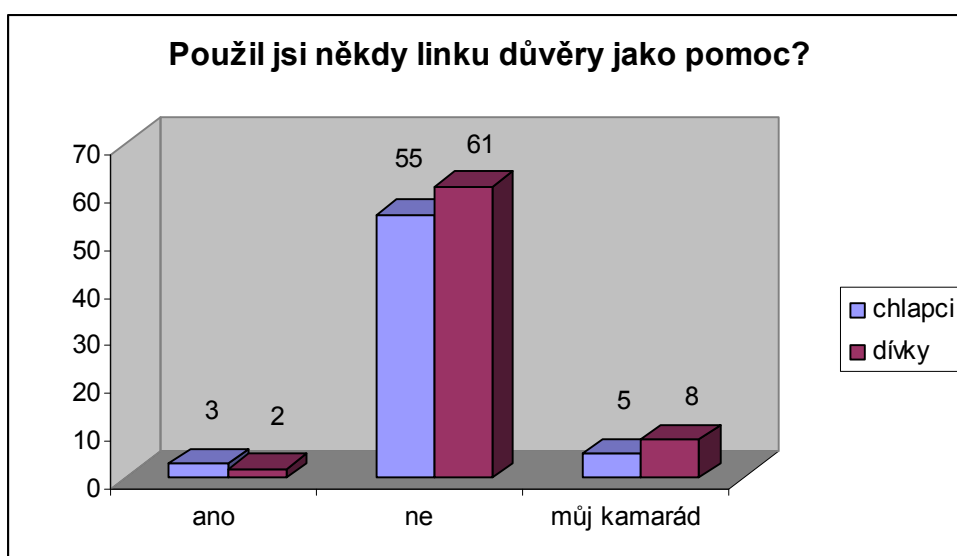

Hypotéza, že všichni chlapci i dívky jsou dostatečně informováni se bohužel nepotvrdila. Devět procent z nich nezná využití této možnosti.

Otázka č. 16.

Použil jsi někdy tuto linku důvěry jako pomoc?

	počet chlapců	vyjádřeno v %	počet dívek	vyjádřeno v %
ano	3	2	2	1
ne	55	41	61	46
můj kamarád	5	4	8	6
celkem	63	47	71	53

Z uvedených odpovědí je zřejmé, že většina hochů a dívek nikdy nevyužila těchto bezplatných služeb.

4.3 Dotazník

Dostává se ti do rukou anonymní dotazník (nebudeš se podepisovat). Je určen pouze pro potřeby mé bakalářské práce. Odpovídej, prosím, dle skutečnosti.

Děkuji Ti za spolupráci. Michaela Kouřilová.

1) Pohlaví ?

*muž

*žena

2) Vlastníš mobilní telefon ?

*ano

*ne

3) V případě, že vlastníš mobilní telefon, jakého máš mobilního operátora?

*O2

*Vodafone

*T-mobile

*nemám telefon

4) Máš rodiči stanovený limit kreditu na mobilním telefonu, kolik můžeš provolat, sms-kovat za 1 měsíc ?

*ano

*ne

5) Píšeš si potají textové zprávy (sms-ky) ve vyučování?

*nikdy

*občas

*často

6) Máš doma počítač s internetem?

*ano

*ne

7) Čerpáš občas informace z internetu i pro svůj domácí úkol?

*ano

*ne

8) Opsal jsi někdy celý svůj domácí úkol do českého nebo cizího jazyka (sloh, referát, a podobně) z internetu a předložil jsi ho svému učiteli jako vlastní?

*ano

*ne

9) Čteš nejraději (informace, úryvky, různé články, příběhy a podobně) z ?

*internetu

*knihy

*časopisu

*nebaví mě číst

10) Který komunikační prostředek nejraději používáš?

*mobilní telefon

*skype

*ICQ

*facebook

*e-mail

11) Posmíval se ti někdy někdo na některém z těchto komunikačních prostředků uvedených v ot. č. 10, že jsi hloupý, ošklivý, staromódní, zbabělý a podobně?

*ano

*ne

12) Jak trávíš nejraději svůj volný čas?

- *sportem
- *zájmovými kroužky
- *s kamarády
- *s počítačem
- *válením se na posteli

13) Kolik času trávíš za 1 den na internetu?

- *0 hodin
- *1-2 hodiny
- *2-3 hodiny
- *3- a více hodin

14) Stalo se ti někdy, že jsi otevřel/a e-mailovou zprávu, která měla vir a pokazil jsi tak počítač?

- *ano
- *ne

15) Víš, že v případě ubližování a ohrožení tvého života existují jako pomoc bezplatné linky důvěry, které pomáhají dětem v nouzi?

- *ano
- *ne

16) Použil jsi někdy tuto linku důvěry jako pomoc?

- *ano
- *ne
- *můj kamarád

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se snažila nastínit vztah dnešní generace dětí ve věku mezi 9. až 15. rokem k moderním komunikačním prostředkům, které je každodenně obklopují.

Děti se možná díky komunikačním technologiím naučí daleko rychleji řešit v životě technické problémy, otázkou však zůstává, jak obstojí v rovině emoční. Jestli pro ně nebude problém v dnešní době „přenosu informací“ vést dialog tváří v tvář.

To, že internet dnes již běžně patří do života našich dětí, jistě nelze popřít. Děti s tímto médiem vyrůstají. Dnes už nepovažují za trest „domácí vězení“, ten je již chápán jako přežitek, noční můrou se však pro ně stává zákaz používání právě těchto moderních komunikačních prostředků. Jediným řešením je tedy správně děti naučit, aby citelně využívaly tyto komunikační prostředky. Přírozenou autoritu by v dětech měli probouzet nejenom pedagogové, ale především jejich rodiče, jako nejdůležitější faktor ve výchově, aby včas dokázali u svých dětí odhalit negativní vlivy, které ohrožují jejich bezpečí, především prevence kyberšikany, ale i stanovit limit stráveného času u domácího počítače, který je pak na úkor ostatních aktivit. V tomto období „hledání optimální životní cesty“ je podpořit, aby se vydaly správným směrem. Dětem by ale měla být i dávana za příklad kniha, která by měla být adekvátní k jejich věku, aby v nich rozvíjela jejich fantazii, slovní zásobu, gramatické schopnosti, intelekt, ale i kritické myšlení. Vztah ke knize by měl být u dětí velmi podporován.

V praktické části bakalářské práce, jsem se snažila pomocí dotazníkové metody získat potřebné podklady a informace pro ověření svých hypotéz, které se tímto šetřením potvrdily, ale i v některých případech vyvrátily. Tato práce mě obohatila o cenné zkušenosti, které mohu využít nejenom k práci s dětmi jako budoucí pedagog, ale i ve svém osobním životě jako nastávající rodič.

Závěrem bych chtěla velmi poděkovat řediteli základní školy Tererova náměstí v Olomouci, panu PaedDr. Jaroslavu Hálovi, který mi umožnil provést výzkum na jeho základní škole a RNDr. Evženu Růžičkovi, CSc., který byl mým vedoucím bakalářské práce, za jeho metodickou pomoc při zpracování spousty podnětných nápadů a návrhů.

SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ

CHRÁSKA, M. *Úvod do výzkumu v pedagogice: základy kvantitativně orientovaného výzkumu*. 1. vyd. Olomouc : UP, 2003. ISBN 80-244-0765-5.

JIRÁK, J., KÖPPOVÁ, B. *Média a společnost*. Praha : Portál, 2003. 207 s. ISBN 80-7178-697-7.

KUNCZIK, M. *Základy masové komunikace*. Praha : Karolinum, 1995. 307 s. ISBN 80-7184-134-X.

MCQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha : Portál, 1999. 447 s. ISBN 80-7178-200-9.

Mičienka, M., Jirák, J. *Základy mediální výchovy*. Praha : Portál, 2007. 295 s. ISBN 978-80-7367-315-4.

Průcha, J. *Masová komunikace a propaganda*. Praha : Svoboda, 1975. 235 s.

VYMĚTAL, J. *Průvodce úspěšnou komunikací. Efektivní komunikace v praxi*. 1. vydání. Praha : Grada Publishing, 2008. 328 s. ISBN 978-80-247-2614-1.

BAUMAN, Z. *Úvahy o postmoderní době*. Praha : Grada, 2001, 165 s. ISBN 80-86429-11-3.

RAMONET, Ignacio. *Tyranie médií*. 1. vydání. Praha : Mladá fronta, 2003. 226 s. ISBN 80-204-1037-6.

RŮŽIČKA, O. *Internet pro učitele*. 1. vydání. Praha : Computer Press, 2001, 92 s. ISBN 80-7226-531-8.

ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*. Praha : Portál, 1995, 62 s. ISBN 80-7178-084-7.

Časopis Květy 30, autor článku Šmergllová M., Praha : Sanoma Magazines s.r.o, 2010, s. 82

<http://owebu.blogger.cz/Internet/Historie-vzniku-internetu?clanek=108>

<http://www.seznamsebezpecne.cz/desatero-bezpecneho-internetu>

<http://www.fbmix.cz/>

<http://www.minimalizacesikany.cz/co-je-to-kyberikana>

<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-zahranici/123184/prvni-sebevrazda-kvuli-kybersikane-na-facebooku.html>

<http://www.chci.cz/webove-sluzby/facebookcom>

<http://skype.nexxen.cz/skype-co-je-to-skype-a-co-umi.htm>
<http://cs.wikipedia.org/wiki/E-mail>
<http://www.sspst-chrudim.cz/index.php?nid=3471&lid=CZ&oid=1204977>
<http://www.topzine.cz/mobilni-telefony-strucna-historie/>
[http://mobil.idnes.cz/skola-zakazala-mobily-deti-v-nich-mely-porno-a-nasili-f98-
/mob_tech.asp?c=A070424_122650_mob_tech_jm](http://mobil.idnes.cz/skola-zakazala-mobily-deti-v-nich-mely-porno-a-nasili-f98-/mob_tech.asp?c=A070424_122650_mob_tech_jm)
[http://www.lecba-rakoviny.cz/novinky/pouzivani-mobilnich-telefonu-a-vznik-
rakoviny-opet-bez-jasnych-dukazu-586](http://www.lecba-rakoviny.cz/novinky/pouzivani-mobilnich-telefonu-a-vznik-rakoviny-opet-bez-jasnych-dukazu-586)
<http://www.jarodic.cz/cz/pravidla-facebooku.php>
([http://www.novinky.cz/koktejl/211276-co-se-muze-stat-kdyz-divka-posle-
spoluzakovi-mobilem-intimni-snimek.htm](http://www.novinky.cz/koktejl/211276-co-se-muze-stat-kdyz-divka-posle-spoluzakovi-mobilem-intimni-snimek.htm))

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Michaela Kouřilová
Katedra:	Ústav pedagogika a sociálních studií
Vedoucí práce:	RNDr. Evžen Růžička, CSc.
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Děti a moderní komunikační prostředky
Název v angličtině:	Children and modern communications
Anotace práce:	Ve své práci se snažím objasnit vztah dnešních dětí ve věku mezi 9. až 15. rokem k moderním komunikačním prostředkům, která je každodenně obklopují. Stále častěji se setkávám s názorem, že dnešní generace dětí tráví mnohem více volného času s počítačem. Pokusila jsem se zjistit, jak je to ve skutečnosti.
Klíčová slova:	Média, masmédia, komunikace, masová komunikace, internet, facebook, instant messenger, e-mail, mobilní telefon .
Anotace v angličtině:	The main topic of this thesis is to explain a relationship of children at age from nine to fifteen to modern communications at the present time. The rising generation of children spend more and more time with computing. This is a frequent nowadays opinion. The goal of this thesis is to make an answer how is that in reality.
Klíčová slova v angličtině:	Media, mass media, communication, mass communication, internet, facebook, instant messangers, email, mobile phone,
Přílohy vázané v práci:	
Rozsah práce:	45 stran
Jazyk práce:	čeština